

PARTER

Kärande

Linda Karlström, 290577-060J
Flygfältsvägen 344
68500 Kronoby
Finland

Ombud: Jur.kand. Dano Kostovski
Crusner Advokatbyrå AB
Ullevigatan 19
411 40 Göteborg

Svarande

Staten genom Justitiekanslern, 202100-0035
Box 2308
103 17 Stockholm

Ombud: Föredragandena Alexandra Pettersson Åberg och Bror Aili
Justitiekanslern
Box 2308
103 17 Stockholm

DOMSLUT

1. Staten genom Justitiekanslern ska till Linda Karlström betala 100 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 1 oktober 2021 till dess betalning sker.
2. Vardera part ska stå sin rättegångskostnad i målet.

BAKGRUND

Den 2, 9 och 16 december 2020 visades dokumentären ”Dokument inifrån: Vaccinkrigarna” (Vaccinkrigarna) i Sveriges Television AB:s (SVT) kanal SVT1. Dokumentären består av tre delar och finns alltså tillgänglig på SVT:s webb-TV, SVT Play. I dokumentären granskar två journalister den vaccinkritiska rörelsen i bl.a. Norden och USA. Linda Karlström är en av personerna som journalisterna intervjuade och som skildras i dokumentären. Journalisterna utgav sig i kontakterna med bl.a. Linda Karlström för att vara vaccinkritiker, och en av dem filmare skulle göra en dokumentär om risker med vaccin. Linda Karlström kände under inspelningstiden till varken journalisternas riktiga identiteter eller det egentliga syftet med intervjuerna. Linda Karlström filmades även vid tillfällen då hon saknade kännedom om detta. Material från dessa inspelningar ingick i Vaccinkrigarna. I delar av dokumentären som spelades in utan Linda Karlströms kännedom gjorde Linda Karlström uttalanden avseende sin uppfattning om bl.a. vaccin, New World Order och Förintelsen. I dokumentären benämnde journalisterna hennes påståenden som antisemitiska och uttryckte att Linda Karlström har en extrem världsbild.

I maj 2021 anmälde Linda Karlström SVT:s ansvarige utgivare för förtal hos Justitiekanslern. Den 26 maj 2021 beslutade Justitiekanslern att inte inleda förundersökning. Vaccinkrigarna anmäldes även till Granskningsnämnden för radio och tv (Granskningsnämnden), vilken meddelade ett friande beslut den 18 oktober 2021.

Målet rör frågan om staten överträtt Linda Karlströms rättigheter enligt Europakonventionen för mänskliga rättigheter (EKMR) antingen för att staten svarar för SVT, och därigenom brustit i sina negativa förpliktelser, eller för att staten brustit i sina positiva förpliktelser enligt konventionen.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

Linda Karlström har yrkat att tingsrätten ska förplikta staten att till henne betala 150 000 kr jämte ränta enligt 4 och 6 §§ räntelagen från dagen för delgivning av stämningsansökan till dess full betalning sker.

Staten har bestridit käromålet. Inget belopp har vitsordats som skäligt i och för sig. Sättet att beräkna ränta har dock vitsordats.

Parterna har begärt ersättning för sina rättegångskostnader.

GRUNDER OCH UTVECKLING AV TALAN

Parternas grunder och utveckling av talan sammanfattas enligt följande.

Linda Karlström**Staten har överträtt sina negativa förpliktelser enligt artiklarna 8-11 EKMR****Staten ansvarar för SVT:s handlande**

Staten är skadeståndsskyldig eftersom den är ansvarig för SVT:s handlanden *ratione personae* för ”its acts and omissions”, d.v.s. SVT:s handlande kan tillskrivas staten.

SVT har ett sådant nära samband med offentlig verksamhet att staten rimligen bör svara för dess handlande. Staten möjliggör SVT:s existens och bedrivandet av SVT:s verksamhet. Staten har delegerat offentligrättsliga förpliktelser, nämligen reklamfria tv-sändningar i allmänhetens tjänst. SVT har *de facto* ett monopol på reklamfria tv-sändningar eftersom andra mediebolag inte får del av public service-avgiften och då SVT hittills har haft en monopolställning. SVT saknar vidare helt institutionell självständighet med hänsyn till bl.a. följande omständigheter:

- Staten har fattat beslut om organisationen av SVT och bildat Förvaltningsstiftelsen, som äger samtliga aktier i SVT.
- Regeringen utser samtliga styrelseledamöter i Förvaltningsstiftelsen, vilka nomineras av riksdagspartierna och således utses på politisk grund, som i sin tur utser styrelseledamöter i SVT.
- SVT finansieras genom skattemedel.
- Genom utnämningmakten har staten även strategiskt och påtagligt indirekt inflytande över programverksamheten.
- Regeringen beslutar om SVT:s sändningstillstånd och har exklusiv rätt att ta initiativ till en återkallelse av detta.

Staten har förhållit sig passiv genom att inte vidta någon åtgärd mot SVT innan publiceringen av Vaccinkrigarna, trots att SVT återkommande överträtt sina sändningsvillkor, vilket staten bort känna till. I vart fall p.g.a. detta ansvarar staten för SVT:s agerande. Även överträdelser av sändningsvillkoren i tiden före dokumentären har relevans.

Det erkänns att SVT drivs i aktiebolagsform och därmed omfattas av det bolagsrättsliga regelverket, bl.a. i fråga om maktbefogenhet, och faller under de allmänna domstolarnas jurisdiktion.

Överträdelse av artikel 8 EKMR

Ingrepp

SVT har överträtt Linda Karlströms rättigheter enligt artikel 8 EKMR i fråga om bl.a. hennes bild, ord och rykte genom SVT:s sammantagna agerande. Ingreppet består i att

SVT har använt dold inspelningsutrustning, falska identiteter samt vilselett Linda Karlström avseende avsikterna med dokumentären (s.k. *wallraffning*) vid skapandet av Vaccinkrigarna.

Såväl de öppna som dolda inspelningarna utgör ingrepp i Linda Karlströms rättigheter eftersom inspelningarna skett under falska förespeglingar genom den olagliga wallraffningen. Om detta inte skulle anses utgöra olaglig wallraffning utgör det i vart fall psykologisk påtryckning som innebär intrång i Linda Karlströms privatliv p.g.a. Vaccinkrigarnas tillkomstsätt, de konstruerade berättelserna i dokumentären (osaklighet) och att det är mäktiga SVT som har såväl producerat som publicerat den. Det konstruerade och osakliga är påståenden om förhållanden som inte är verklighetsöverensstämmande, vilket innebär en psykologisk påtryckning som i sin tur innebär ett intrång i hennes privatliv. Osaklighet är något annat än ”kritik” och att ge dokumentären ”en viss vinkling”.

Det bestrids att de delar som inte handlar om Linda Karlström inte kan anses utgöra ingrepp i hennes privatliv då allt direkt eller indirekt, uttalat eller outtalat kan relateras till henne.

Det bestrids vidare att det inte skulle ha betydelse att det är just SVT som har producerat och publicerat dokumentären. Det är av största betydelse för spridningen att det är just SVT som visar den. Att det är SVT som såväl har producerat som visat dokumentären medför att tittarna accepterar den konstruerade och osakliga framställningen pga. det höga förtroende som SVT hyser bland tittarna.

SVT har offentligen publicerat Vaccinkrigarna innehållandes ljud- och bildmaterialet från dessa upptagningar utan Linda Karlströms samtycke. Publiceringen fortgår alltså alltjämt då materialet är tillgängligt på SVT Play.

Linda Karlström framställs som klandervärd i sitt levnadssätt i Vaccinkrigarna, särskilt genom påståenden om att hon skulle vara "antisemit", att hon skulle "hysa en extrem världsbild" samt att hon inte skulle grunda sin vaccinkritik på vetenskaplig grund.

Legalitet

Det finns inte någon relevant legal inskränkning som ger SVT rätt att vidta det aktuella ingreppet. SVT har som statligt organ inte rätt att besluta om och genomföra wallraffning mot en enskild eller att offentligt publicera ett på sådant sätt åtkommet material utan den enskildes samtycke. Även om en sådan inskränkning skulle vara möjlig finns det ingen lag som reglerar en sådan inskränkning av Linda Karlströms rätt till privatliv, varför det under alla förhållanden skulle strida mot legalitetsprincipen. Det saknas tydliga, precisa och förutsebara normer som kan skydda mot godtycklig wallraffning.

Avvägning mellan rättigheter

Ingen avvägning mellan artikel 8 och artikel 10 EKMR ska ske eftersom SVT är ett statligt organ. Under alla omständigheter har Linda Karlströms rättigheter enligt artikel 8 EKMR företräde framför yttrandefrihetsintresset, bl.a. eftersom SVT använt dold inspelningsutrustning, SVT inte har haft goda avsikter med wallraffmetoden och då Linda Karlström varken är en makthavare eller en offentlig person. Vidare har SVT:s skildring av Linda Karlström inte varit saklig. Det har inte heller funnits några allvarliga missförhållanden som rättfärdigat användning av wallraffning.

Överträdelse av artikel 9 EKMR

Tillämpningsområde

Linda Karlströms vaccinkritiska syn och övertygelse om att det finns en maktelit utgör sådana fasta övertygelser som når upp till sådan nivå av "cogency, seriousness, cohesion and importance" som faller inom tillämpningsområdet för artikel 9 EKMR. Linda

Karlström har flera övertygelser vilka kan delas in i två huvudinriktningar. Dels har hon en bestämd uppfattning om att vacciner inte är säkra och effektiva, vilket faller inom det som benämns ”alternativ medicin”, dels har hon en fast övertygelse om att det finns en internationell maktelit vilken eftersträvar en ny världsordning (New World Order) som utgör en separat övertygelse vid tillämpning av artikel 9 EKMR.

Ingrepp

SVT har överträtt Linda Karlströms rättigheter enligt artikel 9 EKMR. Ingreppet består i att SVT, genom frågor om Linda Karlströms livsåskådning och användande av wallraffmetoden, har eftersökt och framkallat situationer som föranlett att Linda Karlström avslöjat sin livsåskådning som hon dittills inte offentliggjort. En överträdelse av artikel 9 EKMR förutsätter inte tvång utan indirekta åtgärder kan också kvalificera som en överträdelse.

SVT har vidare spridit Linda Karlströms livsåskådning genom publiceringen av Vaccinkrigarna så att den blivit allmänt känd. Framställningen och spridningen av Vaccinkrigarna innebär psykologisk påtryckning mot Linda Karlström som hämmar hennes livsåskådning.

Legalitet

Det finns inte någon relevant legal inskränkning som ger SVT rätt att vidta det aktuella ingreppet (se närmare under rubriken ”*Legalitet*” på s. 6 ovan).

Avvägning mellan rättigheter

Eftersom SVT är ett statligt organ och då SVT inte haft rätt att tillämpa wallraffmetoden mot Linda Karlström kan SVT inte åtnjuta skydd enligt artikel 10 EKMR. Under alla omständigheter har Linda Karlströms rättigheter enligt artikel 9 EKMR företräde

framför yttrandefrihetsintresset (se närmare under rubriken ”*Avvägning mellan rättigheter*” på s. 6 ovan).

Överträdelse av artikel 10 EKMR

Ingrepp

SVT har överträtt Linda Karlströms rättigheter enligt artikel 10 EKMR. Ingreppet består i att SVT utövar psykologisk påtryckning genom den osakliga och förvrängda framställningen i Vaccinkrigarna (se vidare ovan) som hämmar Linda Karlströms yttrandefrihet i fråga om att sprida alternativa synsätt på vaccin.

Legalitet

Det finns inte någon relevant legal inskränkning som ger SVT rätt att vidta det aktuella ingreppet (se närmare under rubriken ”*Legalitet*” på s. 6 ovan).

Avvägning mellan rättigheter

Eftersom SVT är ett statligt organ och då SVT inte haft rätt att tillämpa wallraffmetoden mot Linda Karlström kan SVT inte åtnjuta skydd enligt artikel 10 EKMR. Under alla omständigheter har Linda Karlströms rättigheter enligt artikel 10 EKMR företräde framför journalisternas yttrandefrihet (se närmare under rubriken ”*Avvägning mellan rättigheter*” på s. 6 ovan).

Överträdelse av artikel 11 EKMR

Ingrepp

SVT har överträtt Linda Karlströms rättigheter enligt artikel 11 EKMR. Ingreppet består i att SVT genom den osakliga och förvrängda framställningen av Linda Karlström

i Vaccinkrigarna brutit mot Linda Karlströms rättigheter enligt artikel 11 EKMR. Framställningen har en avskräckande effekt mot Linda Karlström, vilket innebär en psykologisk påtryckning som hämmar Linda Karlströms möjlighet att som tidigare, d.v.s. innan publiceringen av Vaccinkrigarna, hålla vaccinkritiska föredrag.

Framställningen har även en avskräckande effekt på alla de som velat komma till Linda Karlströms vaccinkritiska föredrag, vilket begränsar henne att på samma sätt som tidigare nå ut med sitt vaccinkritiska budskap.

Legalitet

Det finns inte någon relevant legal inskränkning som ger SVT rätt att vidta det aktuella ingreppet (se närmare under rubriken ”*Legalitet*” på s. 6 ovan).

Avvägning mellan rättigheter

Eftersom SVT är ett statligt organ och då SVT inte haft rätt att tillämpa wallraffmetoden mot Linda Karlström kan SVT inte åtnjuta skydd enligt artikel 10 EKMR. Under alla omständigheter har Linda Karlströms rättigheter enligt artikel 11 EKMR företräde framför yttrandefrihetsintresset (se närmare under rubriken ”*Avvägning mellan rättigheter*” på s. 6 ovan).

Staten har inte uppfyllt sina positiva förpliktelser enligt artiklarna 811 EKMR

Staten har inte vidtagit adekvata och effektiva åtgärder till skydd mot rättighetsöverträdelserna mot Linda Karlström

Staten har överträtt sina positiva förpliktelser enligt artikel 8–11 EKMR.

Staten har inte vidtagit adekvata och effektiva åtgärder till skydd mot rättighetsöverträdelserna mot Linda Karlström. Staten har inte tillhandahållit en straffrättslig reglering mot de fall då andra än makthavare utsätts för dold ljud- och bildinspelning i syfte att

publicera det tillhandahålla materialet. Staten har inte heller vidtagit nödvändiga åtgärder för att förhindra SVT:s handlande mot Linda Karlström.

Varken Granskningsnämnden eller Medieombudsmannen (MO) är skyldiga att tillämpa EKMR och kan inte heller tillerkänna Linda Karlström skadestånd. De utgör således inte skydd mot SVT:s överträdelser mot artikel 8–11 EKMR.

De civilrättsliga möjligheterna till skadestånd utgör inte adekvata och effektiva åtgärder vid denna typ av integritetskränkning.

I fråga om förtal är det inte ett realistiskt alternativ att driva en förtalstalan då den enskilde på egen hand, och därmed på egen ekonomisk risk, måste väcka enskilt åtal i de fall Justitiekanslern inte inleder en förundersökning. En förtalstalan innefattar inte en prövning av om wallraffning är laglig eller inte. Den psykologiska påtryckningen som SVT:s handlande innebär kan inte heller prövas. Möjligheten till en förtalstalan utgör därför inte en adekvat och effektiv åtgärd i förhållande till kränkningen.

Det finns ingen straffrättslig sanktion som direkt omfattar olaglig offentlig spridning av dold ljud- och bildinspelning. Det finns således inget konventionsenligt rättsmedel i denna del. Härvid skall särskilt beaktas att det saknas andra regler eller praxis från Granskningsnämnden vilka anger förutsättningarna för när en wallraffning lagligen får vidtas genom tydliga, precisa och förutsägbara normer som hindrar godtycklig tillämpning av yttrandefriheten genom åberopande av wallraffmetoden.

Det finns inget rättsmedel för att få den pågående sändningen av Vaccinkrigarna på SVT Play att upphöra.

Förvaltningsstiftelsens styrelse tillsätter styrelsen i SVT och har möjlighet att avsätta ledamöter i SVT om de brister vid utförandet av programuppdrag. Trots återkommande överträdelser från SVT:s sida under en längre tid innan publiceringen av Vaccinkrigarna har staten inte avsatt Förvaltningsstiftelsens styrelse och inte heller vidtagit

någon åtgärd för att återkalla SVT:s sändningstillstånd. Staten har därmed inte vidtagit tillgängliga åtgärder för att effektivt hindra SVT:s överträdelser. Denna passivitet ska ligga staten till last.

Staten borde ha tillsett att Granskningsnämnden getts rätt att förelägga om vite eller besluta om särskild avgift vid överträdelser av sändningsvillkoren. Staten borde även ha tillsett att Granskningsnämnden kunde pröva intrång i privatlivet konventionsenligt. Eventuella legala eller andra omständigheter som hindrat staten att vidta åtgärder ska endast ligga staten till last eftersom det endast är staten som kan ändra dessa omständigheter.

Avvägning mellan rättigheter

Ingen avvägning mellan Linda Karlströms rättigheter enligt artiklarna 811 EKMR och yttrandefriheten ska ske eftersom SVT är ett statligt organ. Under alla omständigheter har Linda Karlströms rättigheter enligt artiklarna 8–11 EKMR företräde framför yttrandefrihetsintresset (se närmare under rubriken ”*Avvägning mellan rättigheter*” på s. 6 ovan).

Staten har överträtt artikel 13 EKMR

Staten har inte tillhandahållit effektiva rättsmedel

Staten har överträtt artikel 13 EKMR genom att inte tillhandahålla ett effektivt rättsmedel inför en nationell myndighet för prövning av de fri- och rättigheter som har kränkts. Frågan om staten har överträtt artikel 13 EKMR ska prövas oavsett om det är statens negativa eller positiva förpliktelser som bedöms. Linda Karlström överlåter dock till tingsrätten att avgöra om en överträdelse av statens positiva förpliktelser innebär en kränkning av artikel 8–11 EKMR eller artikel 13 EKMR.

De civilrättsliga möjligheterna till skadestånd utgör inte ett effektivt rättsmedel då detta endast ger gottgörelse i efterhand och då det inte utgör ett rättsmedel för att få den pågående sändningen av Vaccinkrigarna att upphöra.

En förtalstalan är inte ett realistiskt alternativ då den enskilde på egen hand, och därmed på egen ekonomisk risk, måste väcka enskilt åtal i de fall Justitiekanslern inte inleder en förundersökning. Möjligheten till en förtalstalan är varken en adekvat eller effektiv åtgärd som kan komma till rätta med den olagliga wallraffningen och psykologiska påtryckningen.

Varken Granskningsnämnden eller MO utgör effektiva rättsmedel då organen inte är skyldiga att tillämpa EKMR och kan inte heller tillerkänna Linda Karlström skadestånd. Granskningsnämnden saknar även möjlighet att förelägga om vite eller besluta om särskild avgift.

För att staten ska ha uppfyllt sina skyldigheter bör den typ av agerande som Linda Karlström blivit utsatt för – d.v.s. olaglig wallraffning innefattande dold ljud- och bildinspelning i syfte att publicera det åtkomna materialet trots att hon inte är en verklig makthavare – vara straffrättsligt sanktionerat.

Linda Karlströms skada

Linda Karlström har lidit en annan ideell skada enligt 3 kap. 4 § skadeståndslagen till följd av statens rättighetsöverträdelser. Staten ska därför ersätta Linda Karlströms skada. Med hänsyn till överträdelsens art, omständigheterna i övrigt, överträdelsens varaktighet samt Linda Karlströms psykiska lidande uppgår skälig ersättning till 150 000 kr.

Det är nödvändigt att skadestånd utgår till Linda Karlström för att gottgöra överträdelserna eftersom Linda Karlström nyttjat de rättsmedel som har stått till hennes förfogande och som har haft reella möjligheter till prövning av överträdelserna.

Rättegångskostnader

För det fall Linda Karlström inte skulle vinna bifall med sin talan ska vardera parten bära sin rättegångskostnad eftersom Linda Karlström har haft skälig anledning att få sin sak prövad.

Linda Karlströms skadeståndstalan är av principiell vikt, särskild i frågan om staten har ett konventionsenligt ansvar för SVT. Vidare bör den omständighet att hon inte vänt sig till Justitiekanslerns frivilliga skadereglering inte påverka fördelningen av kostnaderna eftersom hon hade fog att förutsätta att en prövning hade varit lönlös, bl.a. med hänsyn till att hon tidigare gett in ett utkast till stämningsansökan till Justitiekanslern vilken Justitiekanslern lämnade utan åtgärd och därvid meddelade att den inte var behörig att pröva den principiellt viktiga frågan gällande statens ansvar för SVT.

Staten**Staten har inte överträtt sina negativa förpliktelser enligt artiklarna 8-11 EKMR****Staten ansvarar inte för SVT:s handlande**

Staten ansvarar inte för SVT:s handlande. SVT:s handlande kan inte tillskrivas staten.

Det förnekas att SVT har ett sådant nära samband med offentlig verksamhet att staten rimligen bör svara för dess handlande. SVT har en självständig ställning i förhållande till staten och är genom grundlagen skyddad från redaktionell styrning och kontroll från staten. Staten har inte delegerat några offentligrättsliga förpliktelser till SVT och SVT ägnar sig inte åt myndighetsutövning. Inte heller har SVT monopol på reklamfria tv-sändningar, utan SVT verkar på ett område som är öppet för konkurrens. Bolaget har inte heller något samband med den offentliga verksamheten att det allmänna rimligen bör svara för SVT:s handlande.

Det erkänns att staten fattat beslut om exempelvis SVT:s ägarstruktur. Staten fattar dock inte beslut om SVT:s interna organisation.

Det erkänns vidare att regeringen utser styrelseledamöterna i Förvaltningsstiftelsen, efter förslag från de politiska partierna, samt att stiftelsen i sin tur utser styrelseledamöterna i SVT. Den som är riksdagsledamot, ledamot av regeringen eller anställd i Regeringskansliet får inte vara styrelseledamot i Förvaltningsstiftelsen. Alla riksdagspartier ska vara representerade i stiftelsens styrelse. Den som är ledamot i Förvaltningsstiftelsen får inte utses till styrelseledamot i SVT. Enligt de bedömningsgrunder och den praxis som gäller för Förvaltningsstiftelsens utseende av SVT:s styrelseledamöter får inte heller den som har politiskt förtroendeuppdrag i riksdag, region eller kommun utses till ledamot i SVT:s styrelse.

Det erkänns att SVT finansieras genom skattemedel.

Det förnekas att staten, genom utnämningsmakten, har strategiskt och påtagligt indirekt inflytande över programverksamheten. Varken staten, Förvaltningsstiftelsen eller SVT:s styrelse har inflytande över SVT:s program eller dess innehåll enligt principen om redaktionell självständighet.

Det erkänns att regeringen beslutar om SVT:s sändningstillstånd och att en fråga om återkallelse av tillståndet prövas först efter anmälan av regeringen, om inte tillståndshavaren själv begärt att tillståndet ska återkallas (4 kap. 3 § och 19 kap. 2 § radio- och tv-lagen [2010:696]). Regeringen har inte en exklusiv rätt i detta avseende.

Det erkänns att SVT:s sändningstillstånd inte har återkallats då det inte har framkommit att det förelegat förutsättningar för en sådan åtgärd. Eventuella överträdelser av sändningsvillkoren från SVT:s sida i tiden före publiceringen av dokumentären, samt eventuell passivitet från statens sida, saknar betydelse för frågan om staten ansvarar för SVT.

SVT drivs i aktiebolagsform och omfattas därmed av det bolagsrättsliga regelverket, bl.a. i fråga om maktbefogenhet, och faller under de allmänna domstolarnas jurisdiktion.

Staten har inte överträtt artikel 8 EKMR

Inställning

Staten har inte överträtt Linda Karlströms rättigheter enligt artikel 8 EKMR. Staten ansvarar inte för SVT:s handlande, och staten har därför inte överträtt Linda Karlströms rättigheter. För det fall staten ansvarar för SVT:s handlande har de ageranden som läggs SVT till last inte utgjort överträdelser av Linda Karlströms rättigheter.

Ingrepp

Det erkänns att inspelningen gick till på det sätt som Linda Karlström gjort gällande. Det erkänns vidare att inspelningen med dold utrustning faller inom tillämpningsområdet för artikel 8 EKMR. Att journalisterna använt sig av andra identiteter och haft en annan inriktning med dokumentären utgör dock inte ett ingrepp i Linda Karlströms rättigheter. Även upptagningen och publiceringen av det material som spelats in med Linda Karlströms kännedom och samtycke faller utanför tillämpningsområdet för artikel 8 EKMR då hon inte kan ha haft en berättigad förväntan att detta material inte skulles spridas.

De delar av dokumentären som inte handlar om kändanden kan inte anses utgöra ingrepp i hennes privatliv. Att dokumentären har ett innehåll som kändanden anser är konstruerat och osakligt medför inte att det skett något ingrepp i hennes rätt till privatliv enligt artikel 8 EKMR. Publiceringen av en dokumentär, även om den är kritisk eller har en viss vinkel, innebär inte i sig ett intrång i en persons rätt till privatliv. Att dokumentären producerats och publicerats av just SVT saknar betydelse för bedömningen av om det skett ett ingrepp i kändandens rättigheter.

Det erkänns att SVT offentligen publicerade materialet. Det erkänns att publiceringen av material som upptagits med dold kamera och annars utan Linda Karlströms kännedom faller inom tillämpningsområdet för artikel 8.

Legalitet

Eftersom SVT inte är ett statligt organ eller en aktör som staten annars svarar för finns det inget krav på lagstöd som behöver uppfyllas. För det fall det skulle anses krävas lagstöd så består det av att de ansvariga journalisterna och publicisterna har yttrandefrihet enligt såväl grundlagarna och EKMR som det ramverk som gäller för SVT:s verksamhet, vilket även är statens inställning för det fall SVT:s handlande ska tillskrivas staten. Gränserna för det tillåtna sätts av straffbestämmelser i tryck- och yttrandefrihetsgrundlagarna samt, utanför det grundlagsreglerade området, av straffbestämmelser i lag.

Avvägning mellan rättigheter

SVT är inte ett statligt organ. En avvägning mellan Linda Karlströms rättigheter enligt artikel 8 EKMR och journalisternas rätt till yttrandefrihet enligt artikel 10 EKMR ska därför göras.

Det förnekas att Linda Karlströms rättigheter har företräde framför yttrandefrihetsintresset. Linda Karlströms intresse av respekt för sitt privatliv får vika för yttrandefrihetsintresset. Vaccinkrigarna behandlar ett ämne av mycket stort allmänintresse, dvs. vaccin och vaccinet motstånd. Linda Karlström har även trätt ut på samhällsdebattens arena i fråga om vaccinkritik. Det har, utifrån vad staten kunnat bedöma, varit befogat för journalisterna att använda dold inspelningsutrustning och journalisterna har inte agerat i strid med lag eller de yrkesetiska reglerna. Innehållet i de dolda inspelningarna har inte varit av särskilt privat natur och var dessutom av relevans för vad som skildrats i Vaccinkrigarna och hade ett stort allmänintresse i sammanhanget. Det förnekas

att det inte funnits några missförhållanden. Granskningsnämnden har inte klandrat dokumentären. Käranden har informerats om de dolda inspelningarna inför publiceringen och getts möjlighet att kommentera sina uttalanden och bemöta kritik som riktas mot henne.

Staten har inte överträtt artikel 9 EKMR

Inställning

Staten har inte överträtt Linda Karlströms rättigheter enligt artikel 9 EKMR. Staten ansvarar inte för SVT:s handlande, staten har därför inte överträtt Linda Karlströms rättigheter. För det fall staten ansvarar för SVT:s handlande har de ageranden som läggs SVT till last inte utgjort överträdelser av Linda Karlströms rättigheter.

Tillämpningsområde

Det förnekas att Linda Karlströms åsikter och uppfattningar utgör sådan livsåskådning som når upp till den nivå av ”cogency, seriousness, cohesion and importance” som skyddas av artikel 9 EKMR. Förnekelse, förminskande eller förvanskande av Förintelsen utgör en särskilt allvarlig form av etniskt motiverad kränkning och går emot EKMR:s grundläggande värden. Sådana antisemitiska uttalanden kan falla utanför EKMR:s tillämpningsområde med hänvisning till bestämmelsen i artikel 17 EKMR om förbud mot missbruk av rättigheter, eller åtnjuter i vart fall ett mycket begränsat skydd under artikel 10 EKMR.

Ingrepp

Det kan varken erkännas eller förnekas att SVT, genom frågor om Linda Karlströms livsåskådning och användande av wallraffmetoden, eftersökt och framkallat situationer som föranlett att Linda Karlström avslöjat sin livsåskådning som hon dittills inte offentliggjort. Staten saknar kännedom om hur det har gått till vid inspelningarna. Staten

saknar även kännedom om vad Linda Karlström tidigare offentliggjort. Det förnekas dock att Linda Karlström inte tidigare offentliggjort sin vaccinkritik.

SVT har inte tvingat Linda Karlström till att röja någon livsåskådning. Linda Karlström har frivilligt berättat om sin uppfattning.

Det erkänns att SVT publicerat dokumentären och därigenom spridit material innehållandes Linda Karlströms uttalanden. Det förnekas att publiceringen har hämmat eller hindrat utövandet av Linda Karlströms uppgivna livsåskådning på ett sätt som utgör en inskränkning av hennes livsåskådning.

Legalitet

Eftersom SVT inte är ett statligt organ eller en aktör som staten annars svarar för finns det inget krav på lagstöd som behöver uppfyllas (se närmare under rubriken ”*Legalitet*” på s. 16 ovan).

Avvägning mellan rättigheter

Eftersom SVT inte är ett statligt organ ska en avvägning mellan Linda Karlströms rättigheter enligt artikel 9 EKMR och journalisternas rätt till yttrandefrihet enligt artikel 10 EKMR göras. Det förnekas att Linda Karlströms rättigheter har företräde framför yttrandefrihetsintresset (se närmare under rubriken ”*Avvägning mellan rättigheter*” på s. 1617 ovan).

Staten har inte överträtt artikel 10 EKMR

Inställning

Staten har inte överträtt Linda Karlströms rättigheter enligt artikel 10 EKMR. Staten ansvarar inte för SVT:s handlande, staten har därför inte överträtt Linda Karlströms

rättigheter. För det fall staten ansvarar för SVT:s handlande har de ageranden som läggs SVT till last inte utgjort överträdelser av Linda Karlströms rättigheter.

Ingrepp

Det förnekas att SVT:s publicering av dokumentären har hämmat utövandet av Linda Karlströms rättigheter enligt artikel 10 EKMR. Publiceringen hindrar inte Linda Karlström från att uttrycka och sprida sina åsikter.

Legalitet

Eftersom SVT inte är ett statligt organ eller en aktör som staten annars svarar för finns det inget krav på lagstöd som behöver uppfyllas (se närmare under rubriken ”*Legalitet*” på s. 16 ovan).

Avvägning mellan rättigheter

Eftersom SVT inte är ett statligt organ ska en avvägning mellan Linda Karlströms och journalisternas rätt till yttrandefrihet enligt artikel 10 EKMR göras. Det förnekas att Linda Karlströms rättigheter har företräde framför journalisternas yttrandefrihet (se närmare under rubriken ”*Avvägning mellan rättigheter*” på s. 1617 ovan).

Staten har inte överträtt artikel 11 EKMR

Inställning

Staten har inte överträtt Linda Karlströms rättigheter enligt artikel 11 EKMR. Staten ansvarar inte för SVT:s handlande, staten har därför inte överträtt Linda Karlströms rättigheter. För det fall staten ansvarar för SVT:s handlande har de ageranden som läggs SVT till last inte utgjort överträdelser av Linda Karlströms rättigheter.

Ingrepp

Det förnekas att SVT:s publicering av dokumentären har hämmat utövandet av Linda Karlströms rättigheter. Det står Linda Karlström fritt att hålla föredrag likt tidigare samt för andra att delta vid dessa.

Legalitet

Eftersom SVT inte är ett statligt organ eller en aktör som staten annars svarar för finns det inget krav på lagstöd som behöver uppfyllas (se närmare under rubriken ”*Legalitet*” på s. 16 ovan).

Avvägning mellan rättigheter

Eftersom SVT inte är ett statligt organ ska en avvägning mellan Linda Karlströms rättigheter enligt artikel 11 EKMR och journalisternas rätt till yttrandefrihet enligt artikel 10 EKMR göras. Det förnekas att Linda Karlströms rättigheter har företräde framför yttrandefrihetsintresset (se närmare under rubriken ”*Avvägning mellan rättigheter*” på s. 1617 ovan).

Staten har inte överträtt artikel 13 EKMR

Staten har inte brustit i sina förpliktelser enligt artikel 13 EKMR. Frågan om huruvida staten har överträtt artikel 13 EKMR blir endast aktuell för det fall staten ansvarar för SVT:s agerande. För det fall SVT:s agerande inte kan tillskrivas staten blir det inte aktuellt att pröva om staten har överträtt artikel 13 EKMR.

Linda Karlström har tillgång till effektiva rättsmedel genom prövningen av hennes skadeståndsanspråk i förevarande mål samt genom förtalslagstiftningen.

De civilrättsliga möjligheterna till skadestånd är tillräckliga för att uppfylla kraven i artikel 13 EKMR.

Linda Karlströms möjlighet till att föra talan om förtal utgör ett effektivt rättsmedel. Den omständighet att hon vid ett enskilt åtal riskerar att få stå motpartens rättegångskostnader medför inte att hon är förhindrad att använda rättsmedlet eller att det inte kan betraktas som effektivt.

Det erkänns att Granskningsnämnden och MO inte utgör effektiva rättsmedel enligt artikel 13 EKMR.

Det förnekas att den typ av agerande som Linda Karlström menar att hon blivit utsatt för måste vara straffrättsligt sanktionerat för att staten ska anses ha uppfyllt sina förpliktelser enligt artikel 13 EKMR.

Staten har inte brustit i uppfyllandet av sina positiva förpliktelser enligt artiklarna 811 EKMR

Det förnekas att staten har brustit i uppfyllandet av sina positiva förpliktelser enligt artiklarna 811 EKMR.

Det blir endast aktuellt att pröva om staten överträtt sina positiva förpliktelser för det fall staten inte svarar för SVT:s handlande. Eftersom artikel 9 EKMR inte är tillämplig, och då det under alla förhållanden inte skett något ingrepp i Linda Karlströms rättigheter enligt artikel 9–11, aktualiseras inte några positiva förpliktelser i förhållande till dessa rättigheter. Staten har under alla förhållanden inte brustit i att skydda Linda Karlströms rättigheter.

De positiva förpliktelserna enligt artikel 8–11 EKMR innebär att staten har en skyldighet att i viss utsträckning se till att enskildas rättigheter skyddas, även i förhållande till andra enskilda. De krav på skyddsåtgärder som ställs måste dock vara rimliga. Staten har också en bred bedömningsmarginal i fråga om på vilket sätt och genom vilka medel som staten ska tillförsäkra enskilda detta skydd. Om en viss åtgärd inte krävs från statens sida för att staten i det konkreta fallet ska ha uppfyllt sina positiva förpliktelser,

eller en sådan åtgärd till och med skulle stå i strid med EKMR, kan eventuella brister i det avseendet inte medföra att staten brustit i sina positiva förpliktelser.

Det förnekas att statens positiva förpliktelser enligt artikel 8–11 skulle medföra att staten varit skyldig att vidta ytterligare åtgärder för att förhindra SVT:s handlande mot Linda Karlström. Staten tillhandahåller ett rättsligt skydd genom förtalslagstiftningen, straffrättsliga bestämmelser om kränkande fotografering och olaga integritetsintrång, samt möjligheten att få skadestånd vid dessa brott. Skydd mot intrång i privatlivet tillhandahålls också genom möjligheten till prövning i Granskningsnämnden hos MO och hos Journalistförbundets yrkesetiska nämnd (YEN). Granskningsnämnden, MO och YEN är relevanta vid bedömningen av det skydd som staten tillhandahåller inom ramen för sina positiva förpliktelser.

Vid tidpunkten för publiceringen av Vaccinkrigarna kunde Granskningsnämnden pröva intrång i privatlivet. Eftersom Vaccinkrigarna sändes i december 2020 och har sänts i både SVT1 och på SVT Play kan både Granskningsnämnden samt MO/ Mediernas Etiknämnd (ME) pröva frågor om intrång i privatlivet beträffande denna dokumentär. En sådan prövning hos Granskningsnämnden eller MO/ME har likheter med den avvägning som görs när förtalsbestämmelsens försvarlighetsundantag åberopas samt den avvägning som enligt EKMR ska göras mellan rättigheterna i artikel 8 och 10 EKMR, eftersom publiceringens allmänintresse vägs mot intrånget i anmälarens privatliv. Att Granskningsnämnden inte kan besluta om vite eller en särskild avgift, samt det som Linda Karlström anført i övrigt anført, medför inte att staten har brustit i att uppfylla sina positiva förpliktelser.

De civilrättsliga möjligheterna till skadestånd utgör adekvata och effektiva åtgärder vid den typ av integritetskränkning som Linda Karlström gör gällande.

Möjligheten till en förtalstalan utgör en adekvat och effektiv åtgärd i förhållande till den kränkning som Linda Karlström gör gällande. Den omständigheten att Linda Karl-

ström behöver föra en enskild talan medför inte att staten brustit mot sina positiva förpliktelser. En förtalstalan är en tillgänglig och effektiv åtgärd när intrång i privatlivet påstås ha skett genom spridande av förtalsuppgifter. En del av det handlande som Linda Karlström lägger SVT till last kan prövas inom ramen för en förtalstalan.

Det erkänns att aktuella inspelningar faller utanför det straffbelagda området i fråga om bestämmelserna angående kränkande fotografering och olaga integritetsintrång. Det förnekas att bristen på straffrättsligt skydd innebär att staten brustit i sina positiva förpliktelser. En del av det agerande som Linda Karlström lägger SVT till last kan prövas genom förtalslagstiftningen.

Det förnekas att EKMR kräver att det finns ett rättsmedel för att få den pågående sändningen av Vaccinkrigarna på SVT Play att upphöra. Grundlagsstiftningen kan medföra att publicerat material tas bort från en webbplats.

Det erkänns att staten inte har gjort någon anmälan om att sändningstillståndet ska återkallas. Det har dock inte framkommit att det förelegat förutsättningar för återkallande. Staten påverkar vidare inte SVT:s utnämningar. Det förnekas att staten är skyldig att försöka påverka ett oberoende mediebolags verksamhet genom utnämningar eller att återkalla ett sådant mediebolags tillstånd enligt artikel 8–11 EKMR. Statens positiva förpliktelser enligt artikel 8–11 medför inte en skyldighet att agera på det sätt som käranden gör gällande. Ett sådant agerande från statens sida skulle tvärtom utgöra ett otillåtet ingrepp i yttrandefriheten. Eventuell passivitet från statens sida avseende andra påstådda brister hos SVT saknar betydelse för bedömningen av om staten uppfyllt sina positiva förpliktelser i förhållande till Linda Karlström.

Det förnekas att Linda Karlströms rättigheter har företräde framför yttrandefrihetssin-
tresset (se närmare under rubriken ”*Avvägning mellan rättigheter*” på s. 1617 ovan).

Linda Karlströms skada

Det förnekas att Linda Karlström lidit annan ideell skada enligt 3 kap. 4 § skadeståndslagen. Det yrkade beloppet kan inte vitsordas.

Det förnekas att det är nödvändigt att skadestånd utgår för att gottgöra de påstådda överträdelserna. Linda Karlström har inte nyttjat de rättsmedel som stått till hennes förfogande.

Rättegångskostnader

Det saknas förutsättningar att enligt 6 kap. 7 § skadeståndslagen låta vardera parten stå sina rättegångskostnader. De omständigheter som Linda Karlström åberopat är inte sådana att rättsläget kan anses svårbedömt eller en kommande dom principiellt viktig.

Linda Karlström har inte heller före talans väckande vänt sig till Justitiekanslern för att få en prövning inom ramen för statens frivilliga skadereglering. Den omständigheten att Linda Karlström bedömt det som utsiktslöst att först vända sig till Justitiekanslern saknar betydelse för frågan om fördelningen av rättegångskostnaderna. Att Linda Karlström skickat ett utkast till stämningsansökan har ingen relevans eftersom ingen prövning har gjorts inom ramen för statens frivilliga skadereglering.

UTREDNINGEN

Linda Karlström har åberopat partsförhör under sanningsförsäkran med sig själv.

Båda parter har åberopat syn på dokumentären ”Dokument inifrån: Vaccinkrigarna”.

Parterna har även åberopat skriftlig bevisning.

DOMSKÄL**Utgångspunkter för tingsrättens prövning***Skadeståndsansvaret enligt 3 kap. 4 § skadeståndslagen*

Enligt 3 kap. 4 § skadeståndslagen kan stat eller kommun bli skadeståndsskyldig om en enskilds fri- och rättigheter enligt EKMR överträtts från statens eller kommunens sida. För att ansvar ska komma i fråga ska det enligt förarbetena klart framgå att det är fråga om en konventionsskyddad rättighet. Vid bedömningen av en påstådd överträdelse är Europadomstolens praxis relevant, särskilt mål avgjorda i stor sammansättning (Grand Chamber) och mål mot Sverige (se prop. 2017/18:7 s. 56).

Ansvarssubjekten enligt 3 kap. 4 § skadeståndslagen är staten och kommunerna. Av lagtexten framgår att det inte krävs att överträdelsen skett vid myndighetsutövning (jfr 3 kap. 2 § skadeståndslagen). Av förarbetena framgår att det allmännas ansvar även omfattar överträdelser som har skett inom ramen för delegerad myndighetsutövning med stöd av 12 kap. 4 § regeringsformen samt i undantagsfall överträdelser av privata subjekt ”som har så nära samband med den offentliga verksamheten att det allmänna rimligen bör svara för överträdelsen” (se prop. 2017/18:7 s. 57 f).

Skadeståndsansvaret omfattar bl.a. ersättning för ”annan ideell skada”. Annan ideell skada definieras i förarbetena som ”sådan skada som uppkommit till följd av att den skadelidandes rättigheter enligt Europakonventionen har överträtts och som inte omfattas av begreppen personskada, sakskada eller ren förmögenhetsskada och som inte heller ersätts såsom kränkningssättning på grund av brott” (se prop. 2017/18:17 s. 31).

Av 3 kap. 4 § andra stycket skadeståndslagen framgår att skadestånd endast ska utges ”i den utsträckning det är nödvändigt för att gottgöra överträdelsen”. Nödvändighetsrekvisitet innebär i korthet att skadestånd endast kommer i fråga när den enskildes rätt till effektiva rättsmedel enligt artikel 13 EKMR inte kan tillgodoses på annat sätt. Be-

stämelsen syftar till att ge rättstillämparen utrymme att göra rimliga helhetsbedömningar för att uppnå att Sverige uppfyller sina folkrättsliga förpliktelser att tillhandahålla effektiva rättsmedel samtidigt som vikt fästs vid att andra rättsmedel har företräde (se prop. 2017/18:7 s. 59).

Negativa respektive positiva förpliktelser samt statens bedömningsmarginal

Linda Karlström har gjort gällande att staten är skyldig att utge skadestånd till henne på grund av att staten har överträtt sina negativa förpliktelser enligt artiklarna 8-11 EKMR och/eller artikel 13 EKMR samt sina positiva förpliktelser enligt artiklarna 811 och/eller artikel 13 EKMR.

Statens negativa förpliktelser kan i korthet beskrivas som statens skyldighet att avhålla sig från ingrepp i den enskildes konventionsrättigheter (*"the State's duty not to interfere"* (se t.ex. Blumberga mot Lettland no. 70930/01, dom den 26 mars 1985, § 65). En överträdelse av de negativa förpliktelserna kan alltså vara för handen om staten, genom ett visst handlande, överträder en enskilds rättigheter enligt konventionen.

Staten har vidare vissa förpliktelser enligt artikel 13 EKMR, som anger att var och en vars konventionsrättigheter har överträtts ska ha tillgång till effektiva rättsmedel inför en nationell myndighet. Det innebär att Sverige som konventionsstat måste se till att enskilda som framställer rimligt grundade påståenden (*"arguable claim"*, se t.ex. T.P. and KM. mot Förenade Konungariket, no. 28945/9, dom den 10 maj 2021, § 107) om konventionsöverträdelser har tillgång till rättsmedel som uppfyller Europadomstolens krav. Sammanfattningsvis kan sägas att rättsmedlen måste vara effektiva, tillgängliga och möjliga att använda.

De positiva förpliktelserna kan i korthet beskrivas som statens förpliktelse att vidta åtgärder för att skydda den enskildes konventionsrättigheter även i förhållande till andra enskilda (se bl.a. Söderman mot Sverige, no 5786/08 [GC], dom den 12 november 2013, § 78 samt X och Y mot Nederländerna, no. 8978/80, dom den 14 januari 2009, §

23). Sådana åtgärder kan utgöras av lagstiftning men också skydd mot övergrepp i särskilda situationer (se Danelius, Mänskliga rättigheter i europeisk praxis, sjätte upplagan, s. 444 f.).

Europadomstolen har betonat att konventionsstaterna åtnjuter en viss handlingsfrihet eller bedömningsmarginal ("*margin of appreciation*") när det gäller tolkningen och tillämpningen av konventionen. Bedömningsmarginalen innebär bl.a. att konventionsstaten, vid tolkning och tillämpning av konventionen, kan beakta inhemska förhållanden och rättsliga traditioner, dock under övervakning av Europadomstolen. Omfattningen av bedömningsmarginalen kan bero på arten av det skyddade intresset (se Danelius, Mänskliga rättigheter i europeisk praxis, sjätte upplagan, s. 63 f., se även Schalk och Kopf mot Österrike, no 30141/04, dom den 24 juni 2010, § 98).

Prövningsordning

Tingsrätten kommer inledningsvis att pröva frågan om staten har överträtt sina negativa förpliktelser enligt artiklarna 8-11 EKMR och/eller artikel 13. I denna del kommer tingsrätten först att pröva om SVT:s ageranden, som enligt Linda Karlström utgör överträdelser av hennes rättigheter, kan tillskrivas staten. Om tingsrätten skulle finna att SVT:s agerande inte kan tillskrivas staten kan Linda Karlströms talan inte vinna bifall på denna grund. Om tingsrätten skulle finna att SVT:s ageranden kan tillskrivas staten kommer tingsrätten att pröva om övriga förutsättningar för skadestånd enligt 3 kap. 4 § skadeståndslagen är uppfyllda.

Tingsrätten kommer därefter att pröva frågan om staten har brustit i uppfyllandet av sina positiva förpliktelser enligt artiklarna 8-11 och/eller artikel 13 EKMR. Denna prövning innefattar bl.a. frågan om var och en av artiklarna som Linda Karlström gör gällande är tillämpliga, huruvida det har skett ett ingrepp i hennes rättigheter och om staten i sådant fall har vidtagit adekvata och effektiva åtgärder till skydd mot de rättig-

hetsöverträdelser hon gör gällande. I den mån tingsrätten kommer fram till att en överträdelse av statens positiva förpliktelser har ägt rum kommer övriga förutsättningar för skadestånd bedömas.

Har staten överträtt sina negativa förpliktelser enligt artiklarna 811 EKMR?

Kan SVT:s agerande tillskrivas staten?

Rättsliga utgångspunkter

Som redogjorts för ovan aktualiseras skadeståndsansvaret enligt 3 kap. 4 § skadeståndslagen vid överträdelser av enskildas konventionsrättigheter ”från det allmännas sida”. Staten ansvarar således i första hand för överträdelser som uppstår i den egna verksamheten. Staten kan även ansvara för privata subjekts överträdelser om överträdelserna har skett vid delegerad myndighetsutövning enligt 12 kap. 4 § regeringsformen. Det kan vidare undantagsvis uppstå fall där en överträdelse har ett ”så nära samband med den offentliga verksamheten att det allmänna rimligen bör svara för ett handlande av en anlitad medhjälpare, trots att någon delegerad myndighetsutövning inte har förekommit”. Enligt förarbetena är det exempelvis tänkbart att ett sådant ansvar uppkommer i förhållande till ett barn som placeras i ett hem för vård eller boende enligt 6 kap. 1 § första stycket 2 socialtjänstlagen (2001:453) och som där får en i konventionen skyddad rättighet överträd genom faktiskt handlande från personalens sida (se prop. 2017/18:7 s. 57 f.).

Utrymmet för att skadeståndsrättsligt tillskriva det allmänna ett ansvar för handlingar utförda av enskilda är särskilt begränsat utanför området för delegerad myndighetsutövning och bör enligt förarbetena i princip förutsätta tydlig praxis från Europadomstolen. För att det allmänna ska kunna tillskrivas ansvar för ett privat subjekts överträdelser måste det privata subjektet stå under någon form av kontroll från det allmännas sida, ha anförtrots någon typ av uppgift och överträdelserna måste ha ett naturligt samband med utförandet av denna uppgift (se prop. 2017/18:7 s. 57 f.). Enligt förarbetena bör en domstol vara övertygad om att det allmänna bär ett konventionsrättsligt ansvar

för ett handlande utfört av en enskild för att ett skadeståndsansvar ska kunna komma i fråga (se prop. 2017/18:7 s. 28 f.).

Bedömning i nu aktuellt fall

Det är enligt tingsrättens uppfattning ostridigt att SVT:s agerande inte faller inom ramen för statens egen verksamhet och att staten inte har delegerat någon myndighetsutövning till SVT med stöd av 12 kap 4 § regeringsformen. Den fråga som tingsrätten har att ta ställning till är därmed om SVT kan anses ha ett sådant nära samband med offentlig verksamhet att staten rimligen bör svara för SVT:s handlande.

Europadomstolen har uttalat sig om principerna för gränsdragningen mellan statliga och icke-statliga organisationer i Radio France m.fl. mot Frankrike, beslut den 25 mars 1993, no. 53984/00 ECHR 2003-X [extracts] (Radio France). Vid bedömningen av vad som utgör en icke-statlig organisation ska hänsyn tas till organisationens rättsliga ställning. Andra faktorer av betydelse kan vara vilka rättigheter som denna ställning ger, organisationens verksamhet, det sammanhang som organisationen verkar i och dess självständighet (se § 26 i beslutet).

Vid en tillämpning av ovan nämnda kriterier fann Europadomstolen att Radio France, ett statligt ägt bolag med ett public service-uppdrag, utgjorde en icke-statlig organisation. Några av de avgörande omständigheterna för Europadomstolens slutsats var bl.a. följande. Bolaget svarade inte mot staten, utan mot den oberoende myndigheten CSA, vars uppdrag var att värna om det allmänna radioverksamhetens oberoende och opartiskhet. Vidare verkade Radio France inom ett område som var öppet för konkurrens. Därutöver omfattades Radio France av det bolagsrättsliga regelverket och hade inte några ytterligare maktbefogenheter än andra bolag inom samma verksamhetsområde. Radio France föll vidare under de allmänna domstolarnas jurisdiktion. Enligt Europadomstolen hade lagstiftaren skapat ett ramverk som garanterade redaktionellt oberoende och institutionell autonomi. Mot denna bakgrund saknade det enligt Europadom-

stolen betydelse att staten ägde samtliga andelar i bolaget, att bolaget till stor del finansierades av skattemedel, att staten utövade viss tillsyn över bolaget och att styrelsen innehöll ledamöter från parlament och regering.

Linda Karlström har gjort gällande att Europadomstolens slutsatser i Radio France inte är tillämpliga på förevarande mål eftersom domstolens prövning inte avsåg frågan om när ett privat subjekts handlande kan tillskrivas det allmänna, utan huruvida bolaget hade klagorätt till Europadomstolen i egenskap av en icke-statlig organisation enligt artikel 34 EKMR. Tingsrätten anser dock att Europadomstolens bedömningskriterier och slutsatser avseende gränsdragningen mellan statliga och privata subjekt bör läggas till grund för motsvarande bedömning i förevarande mål. Tingsrätten noterar härvid särskilt att Högsta domstolen i NJA 2015 s. 889 tillämpade Europadomstolens kriterier i Radio France vid bedömningen av om ett fackförbunds konventionsöverträdelse kunde tillskrivas det allmänna. Mot bakgrund av att fackförbundet hade en självständig rättslig ställning i förhållande till staten och att dess verksamhet inte kunde liknas vid offentlig maktutövning fann Högsta domstolen att överträdelsen inte kunde tillskrivas staten.

Linda Karlström har hänvisat till ett antal andra avgöranden från Europadomstolen, däribland Woś mot Polen, no. 22860/02, dom den 8 juni 2006. Tingsrätten konstaterar att Europadomstolen i Woś mot Polen förvisso hade att ta ställning till huruvida ett icke statligt objekts handlingar kunde tillskrivas det allmänna. Tingsrätten konstaterar samtidigt att omständigheterna i Woś mot Polen skiljde sig betydligt från det nu aktuella fallet. I Woś mot Polen hade en stiftelse självständigt beslutat om ersättning till enskilda som kompensation för den tyska statens handlingar under andra världskriget, vilket Europadomstolen fann var en offentligrättslig förpliktelse som staten svarade för. Enligt tingsrättens bedömning kan detta inte jämföras med det uppdrag som SVT har i egenskap av public service-bolag.

Tingsrätten konstaterar i stället att omständigheterna i Radio France har många likheter med nu aktuellt mål. Precis som Radio France är SVT ett bolag med ett public service-

uppdrag och som finansieras av skattemedel. SVT ägs vidare av Förvaltningsstiftelsen, vilken till viss del kan liknas med det franska CSA. Förvaltningsstiftelsens styrelseledamöter utses av regeringen efter förslag från de politiska partierna. Stiftelsen utser i sin tur styrelseledamöterna i SVT. Vidare beslutar regeringen om SVT:s sändningstillstånd. Enligt tingsrätten kan SVT mot denna bakgrund sägas ha en särskild ställning i svensk rätt. Samtidigt konstaterar tingsrätten att många av de omständigheter som var avgörande i Radio France är för handen även i förevarande mål. Precis som Radio France styrs SVT av associationsrättsliga regler och verkar inom ett område som är öppet för konkurrens. SVT styrs vidare av det associationsrättsliga regelverket och faller inom de allmänna domstolarnas jurisdiktion. SVT har inga ytterligare maktbefogenheter än andra bolag inom samma verksamhetsområde. Tingsrätten konstaterar vidare att det genom de begränsningar som gäller i fråga om vem som får vara ledamot i Förvaltningsstiftelsen och i SVT finns ett ramverk på plats som garanterar SVT:s redaktionella oberoende och institutionella autonomi.

Mot denna bakgrund och i avsaknad av annan tydlig praxis från Europadomstolen till stöd för att SVT, i egenskap av public service-bolag, ska kunna jämföras med staten anser tingsrätten att SVT inte kan anses ha ett så nära samband med offentlig verksamhet att SVT:s ageranden ska tillskrivas staten. Vad Linda Karlström har anfört i övrigt föranleder ingen annan bedömning.

Vid denna slutsats ska Linda Karlströms talan avseende statens negativa förpliktelser inte vinna bifall. Därmed saknas anledning för tingsrätten att pröva huruvida förutsättningarna för skadestånd i övrigt är uppfyllda. Tingsrätten går därför vidare till att pröva om staten kan anses ha brutit mot sina positiva förpliktelser enligt artiklarna 811 EKMR och/eller artikel 13 EKMR.

Har staten brutit mot sina positiva förpliktelser enligt artiklarna 811 EKMR och/eller artikel 13 EKMR?*Rättsliga utgångspunkter*

Som tingsrätten angett ovan har staten inte bara en förpliktelse att inte själv kränka individers mänskliga rättigheter såsom de kommer till uttryck i EKMR. Dessa rättigheter innefattar även positiva förpliktelser för staten, vilka kan innefatta införandet av åtgärder som syftar till att säkerställa upprätthållandet av rättigheterna även med avseende på relationerna mellan enskilda (se t.ex. *Söderman mot Sverige*, no 5786/08 [GC], dom den 12 november 2013, § 78).

Valet av hur upprätthållandet av rättigheterna i relationerna mellan enskilda ska säkerställas omfattas enligt Europadomstolen av staternas bedömningsmarginal. Det finns olika sätt att säkerställa upprätthållandet av rättigheterna och statens skyldigheter i detta avseende är beroende av i vilket avseende den aktuella rättigheten har kränkts. Såvitt avser exempelvis rätten till privatliv i artikel 8 EKMR har Europadomstolen uttalat att när det är fråga om en särskilt viktig aspekt av en individs existens eller identitet, eller där det är fråga om ett handlande som tar sikte på intima delar av privatlivet, minskar statens bedömningsmarginal (*Söderman mot Sverige*, no 5786/08 [GC], dom den 12 november 2013, § 79).

Vid bedömningen av om en stat har uppfyllt sina positiva förpliktelser kan det bli nödvändigt att väga olika rättigheter mot varandra, exempelvis rätten till privatliv i artikel 8 EKMR och yttrandefriheten i artikel 10 EKMR. Tingsrätten kommer att återkomma till denna fråga nedan.

Enligt vad tingsrätten konstaterat ovan är SVT att anse som en enskild. En första förutsättning för att staten brutit mot sina positiva förpliktelser är att SVT:s handlande inneburit ett ingrepp i de rättigheter som Linda Karlström har gjort gällande, nämligen hennes rättigheter enligt artiklarna 8–11 EKMR. Om så är fallet har tingsrätten därefter att

bedöma om staten har uppfyllt sina positiva förpliktelser att tillhandahålla ett skydd mot dessa ingrepp. Tingsrätten kommer nedan att pröva dessa frågor i tur och ordning.

Har SVT:s handlande inneburit ett ingrepp i Linda Karlströms rättigheter enligt artikel 8 EKMR?

Enligt artikel 8 EKMR har var och en rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. Europadomstolen har uttalat att ”privatlivet” är ett brett begrepp som täcker en persons både fysiska och psykiska integritet. Detta kan innefatta en persons namn och foto men även personens image. Det omfattar även personlig information som individer har en berättigad förväntan inte ska bli offentlig utan deras samtycke (se Von Hannover mot Tyskland (nr 2), nos. 40660/08 och 60641/08, dom den 7 februari 2012, §§ 95–97 och Bremner mot Turkiet, no. 37428/06, dom den 13 oktober 2015, § 62).

Staten har erkänt att publiceringen av material från inspelningar som journalisterna gjort med hjälp av en dold kamera har inneburit ett ingrepp i Linda Karlströms rätt till privatliv. Tingsrätten delar denna bedömning, och noterar i detta sammanhang att de uttalanden som Linda Karlström och journalisterna gjort måste anses ta sikte på Linda Karlströms rykte, vilket även det faller inom det skydd som omfattas av artikel 8 EKMR.

Enligt Linda Karlström har journalisternas användande av falska identiteter och vilseledande av henne medfört att även de öppna inspelningarna utgjort ett ingrepp i hennes rätt till privatliv, något som staten har förnekat. Enligt staten har användningen av falska identiteter och uppgivandet av falsk inriktning på dokumentären inte berört några rättigheter enligt artikel 8. Tingsrätten anser att detta synsätt inte kan accepteras. Dokumentären har uppenbarligen betydelse för hur Linda Karlström framställer sig själv. Som utgångspunkt har Linda Karlström därmed haft rätt att bestämma i vilket sammanhang hon förekommer. Linda Karlström har enligt tingsrätten inte lämnat nå-

got giltigt samtycke för att det material som journalisterna filmat ska användas på något annat sätt än vad journalisterna angett till Linda Karlström. Även de öppna inspelningarna utgör därmed ett ingrepp i Linda Karlströms privatliv. Däremot saknar det enligt tingsrätten betydelse för ingreppet i hennes privatliv om SVT:s dokumentär varit saklig eller om de uppfattningar som Linda Karlström gett uttryck för haft fog för sig eller inte. Inte heller anser tingsrätten att det har betydelse för Linda Karlströms rätt till privatliv att det varit just SVT som har publicerat dokumentären.

Har SVT:s handlande inneburit ett ingrepp i Linda Karlströms rättigheter enligt artiklarna 9–11 EKMR?

Enligt artikel 9 EKMR har var och en rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Denna rättighet omfattar åsikter som når upp till en viss nivå av ”*cogency, seriousness, cohesion and importance*” (se Eweida m.fl. mot Förenade Konungariket, nos. 48420/10 m.fl., dom den 15 januari 2013, § 81). Linda Karlström har anfört att hennes vaccinkritiska syn och hennes övertygelse om att det finns en internationell maktelit som eftersträvar en ny världsordning, New World Order, utgör sådana åsikter. Enligt tingsrätten når dock denna typ av uppfattningar inte upp till den nivå som ställts upp av Europadomstolen som förutsättning för att åsikterna ska omfattas av artikel 9 EKMR. Det blir därmed inte aktuellt att tillämpa denna artikel i detta mål.

Artiklarna 10 och 11 EKMR skyddar yttrandefriheten och mötesfriheten. Linda Karlströms uppfattning i denna del kan sammanfattas med att hon gjort gällande att den psykologiska påtryckning på henne som blivit följden av Vaccinkrigarna innebär ett ingrepp i hennes yttrande- och mötesfrihet såvitt avser spridandet av alternativa synsätt på vaccin. Tingsrätten anser dock att inte heller dessa artiklar är tillämpliga i detta mål. Linda Karlström har inte hindrats att uttrycka sina åsikter om vaccin, varken enskilt eller tillsammans med andra. Tingsrätten noterar i detta sammanhang att rätten till yttrandefrihet inte innefattar rätten att inte bli kritiserad.

Sammanfattningsvis anser tingsrätten att publiceringen av Vaccinkrigarna har inneburit ett ingrepp i Linda Karlströms rätt till privatliv enligt artikel 8 EKMR, men inte i Linda Karlströms rättigheter enligt artiklarna 9–11 EKMR, på sätt som anges ovan. Tingsrätten går därefter över till att pröva om staten såvitt avser denna rättighet har uppfyllt i sina positiva förpliktelser.

Har staten uppfyllt sina positiva förpliktelser enligt artikel 8 och/eller artikel 13 EKMR?

Med utgångspunkt i att SVT:s handlande har inneburit ett ingrepp i Linda Karlströms rätt till privatliv enligt artikel 8 EKMR har tingsrätten att bedöma om staten har uppfyllt sina positiva skyldigheter att skydda Linda Karlströms rättigheter.

Som anförts ovan omfattas valet av hur upprätthållandet av rättigheterna i relationerna mellan enskilda ska säkerställas av staternas bedömningsmarginal. Europadomstolen har angett att denna bedömningsmarginal är bred när det gäller staternas bedömning om vilka steg som ska tas för att säkerställa efterlevnaden av EKMR. Enligt Europadomstolen är staterna bäst lämpade att med beaktande av den egna rättsordningen bestämma på vilket sätt rättigheterna ska skyddas. Europadomstolen har dock ansett att allvaret av ingreppet i privatlivet kan ha relevans för vilken bedömningsmarginal staten har i det enskilda fallet. Europadomstolen har även uttalat att statens bedömningsmarginal påverkas av om det föreligger en konsensus hos medlemsstaterna gällande antingen vikten av den aktuella rättigheten eller hur den ska skyddas. Slutligen kan behovet av att väga rättigheterna enligt artikel 8 mot yttrandefriheten i artikel 10 EKMR också få betydelse för statens bedömningsmarginal. Såvitt avser denna avvägning har Europadomstolen bl.a. påpekat att yttrandefriheten är grundläggande för ett demokratiskt samhälle (se t.ex. *Mosley mot Förenade Konungariket*, no. 48009/08, dom den 10 maj 2011, §§ 108–111).

Med dessa utgångspunkter har tingsrätten att bedöma om staten har vidtagit tillräckliga åtgärder för att skydda Linda Karlströms rätt till privatliv. Tingsrätten gör inledningsvis följande överväganden. Europadomstolen har, som anförts ovan, uttalat att när det är fråga om en särskilt viktig aspekt av en individs existens eller identitet, eller där det är fråga om ett handlande som tar sikte på intima delar av privatlivet, minskar statens bedömningsmarginal. När det gäller ingrepp i privatlivet genom olika former av våld krävs tydliga lagregler som ger ett effektivt skydd mot allvarliga överträdelser. Detta gäller i än högre utsträckning när våldet riktar sig mot barn eller där det är fråga om sexuella övergrepp. I dessa fall kan det vara nödvändigt att staten säkerställer skyddet genom effektiva straffrättsliga bestämmelser. När det gäller andra, enligt Europadomstolen mindre allvarliga överträdelser av privatlivet, är det däremot inte nödvändigt med straffrättsliga bestämmelser, utan tillgång till civilrättsliga rättsmedel kan vara tillräckliga (se *Söderman mot Sverige*, no. 5786/08 [GC], dom den 12 november 2013, §§ 79–85).

Det finns i den svenska rättsordningen tillgång till rättsmedel som möjliggör en prövning av en del av de ingrepp i Linda Karlströms privatliv som Vaccinkrigarna innebär. Således anser tingsrätten att Linda Karlström genom förtalslagstiftningen hade kunnat föra en talan med avseende på hur hon framställs i dokumentären. En förtalstalan kan avse såväl straffrättsligt som skadeståndsrättsligt ansvar. Europadomstolen har ansett att de regler i förtalslagstiftningen om när ett ansvar är uteslutet, och de avvägningar som inom ramen av en sådan talan görs av svenska domstolar mellan den enskildes rätt till privatliv och allmänintresset, är förenliga med EKMR (se *White mot Sverige*, no. 42435/02, dom den 19 september 2006, §§ 27–30).

En förtalstalan skulle dock endast kunna ta sikte på innehållet i Vaccinkrigarna, inte sättet på vilket dokumentären har spelats in (dvs. publiceringen av material från inspelningar med hjälp av en dold kamera samt genom användandet av falska identiteter och vilseledande i det journalistiska arbetet), vilket tingsrätten har funnit i sig innebära ett ingrepp i Linda Karlströms privatliv. Det är ostridigt att dessa inspelningar faller utanför det område som är straffbelagt i Sverige. De delar av rätten till privatliv som härvid

påverkas är dock enligt tingsrätten inte så allvarliga att det är nödvändigt att skydda dessa genom straffrättsliga rättsmedel. Bristen på straffrättsligt skydd för Linda Karlström i denna del innebär således inte att staten brustit i sina positiva förpliktelser.

Staten har såvitt avser skyddet för privatlivet pekat på Granskningsnämndens prövning och det självreglerande system som finns på mediaområdet genom Mediaombudsmannen (MO)/Mediernas etiknämnd (ME) och Journalisternas yrkesetiska nämnd (YEN). I denna del gör tingsrätten följande överväganden.

Fram till den 1 januari 2021 gällde som villkor för SVT:s sändningstillstånd att den enskildes privatliv skulle respekteras i programverksamheten om inte ett oavvisligt allmänt intresse krävde annat. Det var fram till detta datum Granskningsnämnden som granskade om program som sänts i tv eller radio stod i överensstämmelse med detta villkor. Eftersom Vaccinkrigarna sändes i SVT i december 2020 hade Granskningsnämnden kunnat pröva om dokumentären utgjort ett oacceptabelt intrång i Linda Karlströms privatliv. I det beslut där Granskningsnämnden prövade publiceringen av Vaccinkrigarna tog Granskningsnämnden dock inte ställning till denna fråga eftersom nämnden fick pröva en fråga om intrång i privatlivet endast om den person som berördes skriftligen medgett det. Något sådant medgivande från Linda Karlström fanns inte. Tingsrätten konstaterar dock att den avvägning som Granskningsnämnden kunnat göra liknar den försvarlighetsbedömning som görs inom ramen för förtalslagstiftningen, och vilken Europadomstolen har ansett vara förenligt med EKMR:s krav.

Genom ett regeringsbeslut den 10 december 2020 ändrades SVT:s sändningstillstånd på så sätt att villkoret om respekt för den enskildes privatliv i programverksamheten upphörde fr.o.m. den 1 januari 2021. Beslutet var föranlett av bildandet av Medieetikens Förvaltningsorgan och SVT:s beslut att ansluta sig till det medieetiska självregleringssystemet. Därmed kan MO och ME fr.o.m. den 1 januari 2020 pröva enskildas anmälningar mot SVT om oförsvarlig publiceringsskada.

Prövningen hos MO och ME utgår från mediaetiska regler i form av publicitetsregler. Enligt dessa regler ska medier noga överväga publicitet som kan kränka enskildas privatliv och avstå från sådan publicering om inte ett uppenbart allmänintresse kräver offentlig belysning. MO kan föreslå att mediet ska klandras och hänskjuta ärendet till ME för slutligt avgörande. Om ME anser att det finns grund för klander är mediet skyldigt att publicera ett uttalande om klandret. I likhet med den prövning Granskningsnämnden hade att göra framstår den avvägning som MO/ME gör som förenlig med EKMR:s krav.

I Granskningsnämndens beslut gällande Vaccinkrigarna noterades att det inte ingick i nämndens uppgifter att pröva omständigheterna kring tillkomsten av ett program eller inslag. Att delar av programmen spelades in genom att reportrarna uppträdde med falska identiteter eller med dold kamera utan de inblandades samtycke uppgavs vara en yrkesetisk fråga som inte reglerades vare sig i radio- och tv-lagen eller i SVT:s sändningstillstånd. Såvitt tingsrätten kan bedöma skulle dessa frågor inte heller kunna komma under MO:s och ME:s bedömning. Tingsrätten konstaterar att delar av de ingrepp i Linda Karlströms privatliv som Vaccinkrigarna gett upphov till därmed faller utanför Granskningsnämndens och MO:s /ME:s mandat.

YEN:s yrkesetiska regler innehåller skrivningar om användningen av dold kamera och annan dold inspelning. Där anges att dold kamera och annan dold inspelning, som görs i syfte att publiceras, bör användas endast i undantagsfall, efter noga övervägande och när en journalistisk bedömning gjorts att informationen inte går att få på annat sätt. Vidare anges att före publicering ska de berörda så långt det är möjligt informeras om att den dolda inspelningen skett och varför den gjorts. Den som anser att en journalist som är medlem i Journalistförbundet har brutit mot de yrkesetiska reglerna kan anmäla detta till YEN som vid allvarliga överträdelser av de yrkesetiska reglerna kan rekommendera för förbundsstyrelsen att en journalist utesluts ur förbundet. Däremot innehåller de yrkesetiska reglerna, såvitt tingsrätten kan bedöma, ingenting gällande användandet av falska identiteter och vilseledande i det journalistiska arbetet.

Europadomstolen har i ett mål (Mosley mot Förenade Konungariket, no. 48009/08, dom den 10 maj 2011, § 119), gällande intrång i privatlivet med anledning av en tidningspublicering, hänvisat till det självregleringssystem som vid tidpunkten för domen fanns i Storbritannien, PCC. Det noterades dock att PCC inte självt hade något mandat att tillerkänna skadestånd, men att den enskilde kunde väcka en civil skadeståndstalan i förhållande till det påstådda ingreppet i privatlivet. I det aktuella fallet fick tidningen även betala skadestånd till den enskilde, vilket Europadomstolen ansett vara tillräckligt för att uppfylla statens positiva förpliktelser.

I ljuset av Europadomstolens praxis anser tingsrätten att det framstår som osäkert om enbart existensen av ett system med självreglering, utan möjlighet för den enskilde att erhålla skadestånd, är tillräckligt för att en stat ska anses ha uppfyllt sina positiva förpliktelser att skydda rätten till privatliv enligt artikel 8 EKMR när det är fråga om den typ av ingrepp som är aktuella i detta mål. Under alla förhållanden anser tingsrätten att det självregleringssystem som Granskningsnämnden och MO/ME innefattar är otillräckligt eftersom inte samtliga delar av det ingrepp i privatlivet som Linda Karlström utsatts för kan prövas inom ramen för detta system. Även om YEN kan pröva om användningen av dold kamera har varit förenlig med YEN:s yrkesetiska regler framgår det inte av reglerna att en avvägning mellan rätten till privatliv och allmänintresset därvid ska äga rum. Därmed är det tveksamt om prövningen uppfyller EKMR:s krav. Tingsrätten noterar även att det inte finns någon utredning gällande om de nu aktuella journalisterna var medlemmar i Journalistförbundet. Enligt tingsrätten innebär det existerande systemet med självreglering inte ett tillräckligt effektivt skydd för Linda Karlströms rätt till privatliv såvitt avser de ingrepp som inte kan beivras genom en förtals-talan.

Linda Karlström har påpekat att de för henne tillgängliga rättsmedlen inte gör det möjligt att få publiceringen av Vaccinkrigarna på SVT Play att upphöra. Enligt tingsrätten innefattar dock inte statens positiva skyldigheter att det ska finnas någon sådan möjlighet (se Węgrzynowski och Smolczewski mot Polen, no. 33846/07, dom den 16 juli 2013, § 65).

Enligt Linda Karlström har staten inte vidtagit nödvändiga åtgärder för att förhindra SVT:s handlande mot henne. I detta hänseende har hon pekat på att staten, trots återkommande brister hos SVT, inte avsatt Förvaltningsstiftelsens styrelse eller försökt återkalla SVT:s sändningstillstånd. Enligt tingsrätten föreligger dock inte någon sådan skyldighet för staten, och sådana åtgärder skulle sannolikt strida mot yttrandefriheten. Vidare anser tingsrätten att en åtgärd av detta slag inte kan anses ha en koppling till de ingrepp i Linda Karlströms privatliv som är föremål för tingsrättens bedömning i detta mål.

Sammanfattningsvis anser tingsrätten att det i Sverige saknas ett tillräckligt adekvat och effektivt skydd för Linda Karlströms privatliv såvitt avser vissa av de ingrepp som Linda Karlström utsatts för, nämligen publiceringen av material från inspelningar med hjälp av en dold kamera samt genom användandet av falska identiteter och vilseledande i det journalistiska arbetet.

Såsom tingsrätten har uppfattat statens talan har staten gjort gällande att staten ändå inte har kränkt Linda Karlströms rätt till privatliv enligt artikel 8 EKMR om journalisternas rätt till yttrandefrihet enligt artikel 10 EKMR i detta fall väger tyngre. Enligt staten har tingsrätten att göra en sådan avvägning och har härvid att tillämpa de kriterier som kommit till uttryck i Europadomstolens praxis (se t.ex. *Von Hannover mot Tyskland* (nr 2), nos. 40660/08 och 60641/08, dom den 7 februari 2012, §§ 108–113).

Tingsrätten delar inte denna uppfattning. De kriterier som Europadomstolen har satt upp för avvägningen mellan rätten till privatliv i artikel 8 EKMR och rätten till yttrandefrihet i artikel 10 EKMR syftar enligt tingsrätten till att användas vid en granskning av om de nationella domstolarnas dömande verksamhet varit förenlig med EKMR:s krav. I det aktuella fallet saknas dock i Sverige en mekanism där Linda Karlström, såvitt avser publiceringen av material från inspelningar med hjälp av en dold kamera samt genom användandet av falska identiteter och vilseledande i det journalistiska arbetet, kan få prövat om journalisternas rätt till yttrandefrihet väger tyngre än hennes

rätt till privatliv. Eftersom någon sådan prövning inte har ägt rum i detta fall, blir det inte aktuellt att tillämpa Europadomstolens kriterier för en bedömning av om EKMR:s krav har upprätthållits. Istället innebär redan frånvaron av en mekanism där Linda Karlströms rätt till privatliv kan vägas mot journalisternas rätt till yttrandefrihet en överträdelse av artikel 8 EKMR (se K.U. mot Finland, no. 2872/02, dom den 2 december 2008, § 49; jfr även Mosley mot Förenade Konungariket, no. 48009/08, dom den 10 maj 2011, § 120). Detta gäller även om, i ett läge där en mekanism av det relevanta slaget hade funnits, journalisternas rätt till yttrandefrihet skulle ha ansetts väga tyngre än Linda Karlströms rätt till privatliv.

Eftersom tingsrätten har konstaterat att det förekommit en överträdelse av artikel 8 EKMR är det inte nödvändigt för tingsrätten att även pröva om det även förelegat en överträdelse av artikel 13 EKMR (se t.ex. K.U. mot Finland, no. 2872/02, dom den 2 december 2008, § 51).

Har Linda Karlström rätt till skadestånd?

Linda Karlström har gjort gällande att hon, till följd av statens rättighetsöverträdelse har lidit en ideell skada. Det är enligt tingsrätten förenligt med rätten till ett effektivt rättsmedel i artikel 13 EKMR att skadestånd ska utgå även vid överträdelser av statens positiva förpliktelser, dvs. att statens underlåtelse i sådana fall bör leda till skadeståndsansvar (se Bengtsson och Strömbäck, Skadeståndslagen – En kommentar [2022, version 7A, JUNO], kommentaren till 3 kap. 4 §, p. 3:4.3 Överträdelse).

En första förutsättning för att Linda Karlström ska ha rätt till skadestånd är, enligt 3 kap. 4 § skadeståndslagen, att skadestånd är nödvändigt för att gottgöra den aktuella överträdelsen. Om det finns andra effektiva rättsmedel som är tillgängliga ska således dessa i första hand användas. I detta fall består statens rättighetsöverträdelse i att något effektivt rättsmedel inte föreligger. Det innebär enligt tingsrätten att det som utgångspunkt är nödvändigt med skadestånd för att gottgöra överträdelsen. Inte heller kan det anses vara en tillräcklig gottgörelse att tingsrätten i detta mål erkänner överträdelsen av

Linda Karlströms rätt till privatliv. Därmed är det i detta fall nödvändigt att skadestånd utgår.

Nästa förutsättning för skadestånd är att Linda Karlström har lidit en ideell skada. Avgörande för frågan om det föreligger en rätt till gottgörelse för ideell skada är hur allvarlig kränkningen är (se NJA 2013 s. 842 p. 58). I motiven beskrivs den ideella skada som kan ersättas genom en uppräkningslista av en rad negativa reaktioner; det talas om frustration, oro, maktlöshet, lidande, stress, smärta, förnedring, skam, obehag, förödmjukelse samt förlust av rykte, av karriärmöjligheter och av relationer (se prop. 2017/18:7 s. 31). När det, som i detta fall, är fråga om en överträdelse av rätten till privatliv anser tingsrätten att ideellt skadestånd normalt ska utgå.

Enligt 5 kap. 8 § skadeståndslagen ska skadestånd för ideell skada bestämmas efter vad som är skäligt med hänsyn till överträdelsens art och omständigheterna i övrigt. Skadeståndets storlek ska således bestämmas utifrån vilken rättighet i EKMR som avses och hur allvarlig överträdelsen varit. Hänvisningen till ”omständigheterna i övrigt” avser i första hand subjektiva moment, dvs. vad överträdelsen närmare består i för den skadelidande (se prop. 2017/18:7 s. 65).

I det nu föreliggande fallet har Linda Karlströms rätt till sitt privatliv överträtts. Det är fråga om publicering av material som åtkommit genom dold kamera samt genom vilseledande av Linda Karlström. Publiceringen har fått stor spridning och ligger alltså kvar på SVT Play. Det är tydligt att Linda Karlström har tagit illa åt sig av publiceringen och det tillvägagångssätt som använts för att erhålla det material som publicerats. Sammantaget anser tingsrätten att skäligt skadestånd för den ideella skada som Linda Karlström därmed drabbats av uppgår till 100 000 kr.

Om yrkad ränta råder inte tvist.

Rättegångskostnader

Staten har förpliktigats att betala 100 000 kr till Linda Karlström, att jämföra med yrkade 150 000 kr. Målet har endast i mindre mån handlat om skadeståndets storlek, varför den omständigheten att Linda Karlström inte vunnit fullt bifall till sin talan inte bör beaktas vid bestämmandet av fördelningen av rättegångskostnaderna.

Såvitt avser de grunder som Linda Karlström åberopat till stöd för sin talan har hon inte fått gehör för sitt påstående att staten svarat för SVT:s handlande. Parterna har haft en omfattande argumentation i denna fråga. Linda Karlström har vidare åberopat en stor mängd bevisning för att styrka att nyttan med vaccin inte är vetenskapligt belagd, att New World Order inte är en konspirationsteori, att Förintelsen inte är en av de mest väldokumenterade händelserna i mänsklighetens historia och att SVT inte är sakligt och opartiskt. Tingsrätten har avvisat denna bevisning och anser att Linda Karlströms processföring i denna del i onödan tyngt målet.

Med beaktande av dessa omständigheter anser tingsrätten att vardera part ska stå sin rättegångskostnad i målet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (TR-02)

Överklagande, ställt till Svea hovrätt, ska ha kommit in till tingsrätten senast den 5 april 2023. I hovrätten krävs prövningstillstånd.

Ylva Aversten

Henrik Fieber

Elin Jansson Holmberg

Hur man överklagar

Dom i tvistemål, tingsrätt

TR-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv tingsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Det är inte säkert att du kan lägga fram nya bevis. Vill du göra det ska du förklara varför du inte lagt fram bevisen tidigare.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att motparten ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.

5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till tingsrätten. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Tingsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar tingsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till hovrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även hovrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till hovrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med tingsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.